

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2011 m. sausio 14 d. *

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Sausio 13-osios didvyris

Niekad neužmiršime Sausio 13-osios aukų, kai prieš dvidešimt metų sovietinių karių vairuoja tankai prie Televizijos bokšto Vilniuje kurčiai šūviai ir traiškė žmones vikšrais. Loreta ir dyvlyka vyrų, nuo moksleivio iki penkiasdešimtmečio, tapo mūsų didvyriaus. Žinome ir visada žinosime jų pavardes: Loreta Asanavičiūtė, Virginijus Druskis, Darius Gerbutavičius, Rolandas Jankauskas, Rimantas Juknevičius, Alvydas Kanapinskas, Algimantas Petras Kavoliukas, Vidas Maciulevičius, Titas Masiulis, Alvydas Matulka, Apolinaras Povilaitis, Ignas Šimulionis, Vytautas Vaikus, Vytautas Koncevičius...

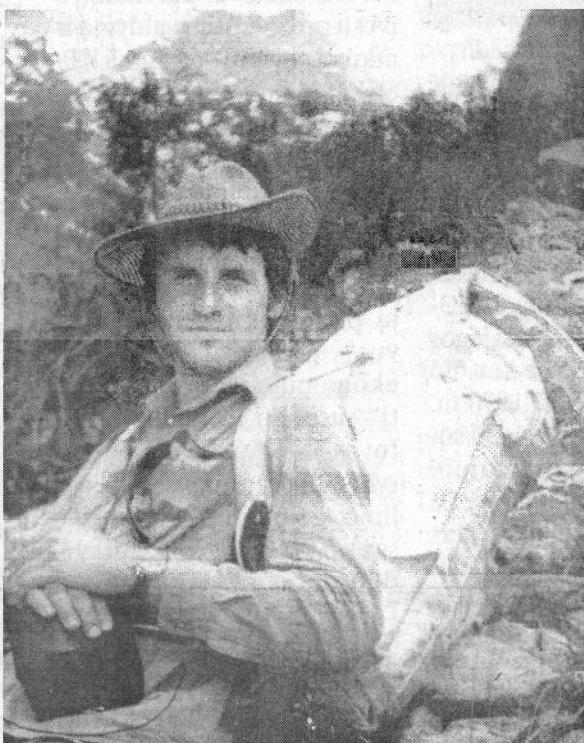
Titas Masiulis buvo vienas iš trylikos, vienintelis kaunietis, 28 metų, gimęs 1962 metų vasario 6 dieną, dar nevedęs, nuolatinis Atgimimo metais organizuotų renginių ir mitingų dalyvis, organizatorius, Kauno politechnikumo absolventas. Tarnavęs sovietiniame laivyne, dirbęs statybininku Šlienavoje.

Savo tėvelio Titas niekada nemačė, nes prieš jam gimstant, 1961 metų vasarą, Povilas Masiulis nuskendo Baltijos jūroje. Artimieji prisimena, kad dar 1956 metų Vėlinių naktį, palaikydami ir Vengrijos sukilimą, Povilas su artimiausiais draugais éjo į Kauno senąsias kapines, kur stovėjo dar nenugrautas paminklas „Žuvome už Tėvynę“. Masiulių giminės šaknys – iš Paežerių kaimo, Nemakščių seniūnijos. Seneliai iš tėvelio pusės Jonas ir Antanina Masiuliai gyveno Klašiškių kaime, netoli Varnių, kur iš Amerikos grįžęs Jonas nusipirko ūki. 1949 metų kovo 25-ąją senelę Antaniną, dėdę Juozą (senelis Jonas jau buvo miręs) išvežė į Krasnojarsko kraštą. Tuo metu kito dėdės – Motiejus namuose nebuvo. Tačiau ir jis po dviejų savaičių ne savo noru iškeliao į Irkutsko aukso kasyklas... Povilo neištrémė tik todėl, kad buvo iš namų išvykęs, studijavo Kaune.

Garbinga ir Tito mamos Vitalijos giminė. Senelis Adomas Gecevičius gyveno Girelės kaime, Vandžiogalos valsčiuje. Pabégėliai į Rusiją Pirmojo pasaulinio karo metais. Vėliau grįžę į Lietuvą Adomas – „Menų spaustuvės“ knygrąs. Jų šeima Antrojo pasaulinio karo metais gelbėjo nuo mirties Vilijampolės geto žydus, ap-

dovanoti Žūstančiųjų gelbėjimo kryžiumi.

Titas turėjo daug talentų ir pašaukimų. Fotografavo, su draugais kopė į kalnus, keliavo po Lietuvą. Sajūdininkas, nuolatinis renginių dalyvis, nepabijojo dar 1989 metais, protest-

Titas Masiulis kalnuose

tuojant prieš Lietuvos okupaciją, viešai atsisakyti sovietinės „respublikos“ pilietybės. Jis su bendraminčiais pikeitavo prie karinių objektų Piliuonoje, Šančių kareivinių. Per 1972 metų Romo Kalantos didvyrišką žygį, kai jaunuolis pasiaukojo, kad pasaulis sužinotų apie Lietuvos okupaciją, Titas Masiulis buvo tarp protestuojančių paauglių tada dar ne Laisvės, o Lenino prospekt... Augo, brendo, mokėsi gyvenimo, o meilės Tėvynei jausmą igavo su motinos pienu. Dar tuo gūdžiu sovietmečiu jo senelio Adomo Gecevičiaus bute ant sienos kabėjo Trispalvės paveikslėlis, Vytais. Didvyrių Titas išliko ir sesių Rimos, Giedrės, Vilijos atmintyje.

Sausio 13-osios naktį prie bokšto viena grandine tvirtai susikibė už rankų stovėjo penki jaunuoliai iš Kauno: Titas Masiulis, Laima Kujelytė, Valentinas Norvaiša, Zita Ragulskytė ir Andrius Čepas. Nutarė laukti per naktį, nes buvo žinoma, kad kareiviniai bandys užimti Televizijos bokštą. Juk tokia buvo bolševikinė logika: norint okupuoti vietovę, reikia užimti paštą, televiziją, stotį...

Tą naktį, apie 1 valandą, iš Šiaurės miestelio kareivinių išvažiavo tankai ir šarvuociai su įjungtais prožektoriais. Tamsoje slinko gatvėmis, skersgatviais, tuo sukeldami žmonių baimę. (keliamā į 6 psl.)

Sausio 13-oji minima bėgimu „Gyvybės ir mirties keliu“

Sausio 9-ąją, sekmadienį, artėjant Sausio 13-ajai – Laisvės gynėjų dienai, Vilniuje surengtas XX tradicinis tarpautinis bėgimas „Gyvybės ir mirties keliu“, skirtas žuvusiems už Lietuvos laisvę atminti.

Šia gražiai tradicija pagerbiamas Loretos Asanavičiūtės, Virginijaus Druskio, Dariaus Gerbutavičiaus, Rolando Jankausko, Rimanto Juknevičiaus, Alvydo Kanapinsko, Algimanto Petro Kavoliuko, Vytauto Koncevičiaus, Vido Maciulevičiaus, Tito Masiulio, Alvydo Matulkos, Apolinaro Povilaičio, Igno Šimulionio, Vytauto Vaitkaus atminimas.

Bėgimo dalyviai startavo nuo Antakalnio kapinių, kur buvo padėta gė-

lių ant 1991 metais žuvusių Laisvės gynėjų kapų, ir finišavo prie Televizijos bokšto, Sausio 13-osios gatvėje.

Jau dvidešimtą kartą rengiamas pagarbos bėgimas nėra varžybos, Jame nesiekama išaiškinti nugalėtojų ir prizininkų. Visiems, kurie sėkmingai įveikė 9 kilometrų nuotolių nuo Antakalnio kapinių iki Televizijos bokšto, įteikiti atminimo medaliai ir lankstinukai.

Kiekvienais metais į ši renginį atvyksta apie 3 tūkst. dalyvių – mūsų šalių ir užsienio atstovų.

Bėgimas „Gyvybės ir mirties keliu“ pirmą kartą buvo surengtas 1992 metais ir nuo tada vyksta kasmet.

„Tremtinio“ inf.
Alfredo Pliadžio nuotr.

Dr. Arvydas ANUSAUSKAS,
Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas

Prieš dvidešimt metų žinoma ir nežinoma istorija

Istorinės aplinkybės nulėmė, kad būtent Sausio 13-oji tapo riba, pagimdžiusi šiuolaikinės Lietuvos visuomenę. Bet tuo metu dažnas galėjo tik nuspėti, kokius kalėjimus, kokias represijas nepriklausomybės šalininkams ruoše besiginanti imperija.

„Metel“ planas

Jau 1989 m. pradžioje iš Maskvos buvo gauti aiškūs nurodymai – ruoštis veikti ypatingomis sąlygomis. Tų metų balandžio mėnesį KGB Lietuvos skyriuje pirmą kartą paskelbtai mokymai pagal „visišką kovinį parengimą“. Buvo numatyta derinti veiksmus su Vidaus reikalų ministerija pagal masinių neramumų slopinimo planą „Metel“. Numatyti būdai, kaip sulaikyti „ypatingai pavojingus“ asmenis arba „antisovietinius elementus“. 1989 m. rugpjūčio 29 d. LSSR KGB pirmininkas Eduardas Eismuntas pasiūlė į sulaikomų asmenų sąrašą įrašyti ir „antisocialistinių nefor-

malių organizacijų lyderius bei aktyvistus, kurie pasisako už egzistuojančios valstybinės santvarkos pakeitimą, gali organizuoti ar įgyvendinti ekstremistinės akcijas, tarp jų prievertinio, grupinio pobūdžio“. Pagal iš anksto paruoštus sąrašus sulaikytieji asmenys turėjo būti gabeniami į Lukiskių kalėjimą Vilniuje, kurjims turėjo būti pateiktos prokuroro sankcijos dėl kaltinimų. Kažkokiu pokyčiu KGB veikloje nebuvo numatyta – veiksmai daug kuo priminė 1940 metų įkalinimo pagal sąrašus, dokumentų sutvarkymo atgaline data scenario. Prisidengus mokymais buvo sukurta ypatingų situacijų štabas, sudaryta operatyvinė tardymo grupė, detalizuotas planas „Metel“. Buvo parengta ir KGB operatyvinė grupė. Minetuose mokymuose buvo išnagrinėti „galimi neramumai aerouoste, televizijos centre“ ir kitur. 1989 m. rugpjūčio planas buvo paruoštas. (keliamā į 2 psl.)

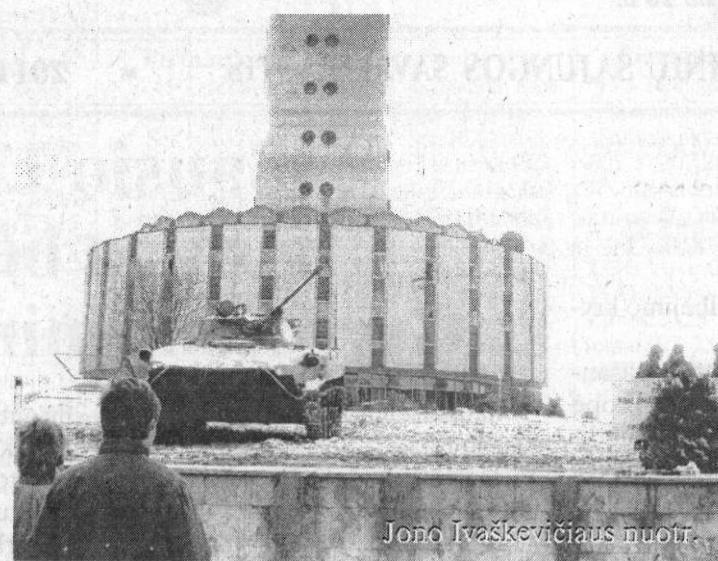

(atkelta iš 1 psl.)

Realizavimui pritrūko vienintelio dalyko – vietinės Komunistų partijos sekretorių vizos. Tai galėjo padėti išspręsti LKP skilimas. M. Burokevičiaus LKP-TSKP atplaiša negalėjo atstoti buvusio monolito, bet iš karto ēmési padėties destabilizavimo akcijų organizavimo.

Pirmasis televizijos centro užėmimo planas

Kovo 11-ąjį KGB Lietuvos padalinio vadovai pranešime KGB pirmininkui V. Kriukovui įvertino kaip „socialistinės santvarkos Lietuvoje likvidavimo pradžią ir SSRS bei Lietuvos SSR įstatymų demontažą“. Kovo 12 d. Maskvos įgaliotas desanto kariuomenės vado pirmasis pavaduotojas generolas Osvaldas Pikauskas jau pradėjo modeliuoti galimo valstybės perversmo Lietuvos planus, dar iki paskelbiant Sovietų sąjungos prezidento M. Gorbačiovą įsaką „Dėl papildomų priemonių, įgalinančių užtikrinti tarybiinių piliečių teises, apsaugoti TSR sąjungos suverenumą Lietuvos TSR teritorijoje“. Įsaku pareikalauta sustiprinti Lietuvos teritorija einančios SSRS valstybės sienos apsaugą, nutraukti savanorių formuočių sudarymą, per septynias dienas surinkti visus šau namuosius ginklus (taip pat ir medžioklinius), sugriežtinti vizų bei leidimų kontrolę. Tuometinis SSRS gynybos ministras maršalias Dmitrijus Jazovas kovo 23 d. netgi numatė pasiruošimą televizijos centro užėmimui. Bet kol kas paméginta apsiriboti buvusių LKP pastatų, spaustuvų bei sandelių užėmimo akcijomis,

Jonas Ivaškevičiaus nuot.

kurios buvo įgyvendintos desantinės ir vidaus kariuomenės pagalba. Visų vietinių sovietinės propagandos ruporų ir padėties destabilizavimo planų veikimą koordinavo slapsa 1990 m. balandžio 28 d. sudarytas Nacionalinio gelbėjimo komitetas.

Byla Lietuvai

Nors Lietuvos vyriausybė uždraudė oficialių įstaigų darbuotojams teikti informaciją ir pagalbą KGB, ši struktūra ir toliau įdėmiai sekė padėti Lietuvos viduje, kurią įvardino kaip „konstitucinę krizę“. Jau 1990 m. kovo 22 d. pradėta literinė byla Nr. 1492 „Sovietinės konstitucinės santvarkos gynimas“. KGB pirmininko pirmasis pavaduotojas S. Caplinas pasiūlė „centrinėse masinėse informacijos priemonėse sudaryti įspūdį, kad Lietuvoje susidaro profašistinis totalitarinis režimas“. Tai turėjo daryti įtaką ir formuoti tarptautinę opinią apie besivaduojančią

Lietuvą. Kažkaip primena ir dabar marginalų brukamas idėjas apie Lietuvą po to, kai apsilanko „kvalifikacijos kėlimo“ konferencijoje, skirtose tariamoms „istorijos klasotėms“ Baltijos valstybėse.

Maskva ir iki Sausio 13-osios nebuvu atsisakiusi jėgos demonstravimo arba karinio spaudimo politikos: 1990 m. karine jėga imtasi saugoti sovietinius paminklus Vilniuje bei Klaipėdoje, gruodžio 20 d. Klaipėdoje įvestas ginkluotų kariškių patruliavimas, kariniai patruliai galėjo suiminėti Lietuvos Respublikos piliečius savo nuožiūra ir kita. Tol vykdytas „šaltasis karas“ prieš Lietuvos Respubliką, kol 1991 m. sausio pirmomis dienomis Lietuvos didžiuosiuose miestuose pradėtos telkti karinės pajėgos. Konkretūs KGB veiksmai turėjo būti pagrįsti visiškai slaptomis instrukcijomis: įsakymu Nr. 0086 patvirtinta instrukcija, kuria numatyta ekstremistinių ir teroristinių ak-

cijų lokalizavimo ir nutraukimo metodika vykdant čekistines karines operacijas. Prireikus, galėjo panaudoti SSRS KGB 7-osios valdybos specialiuosius dalinius. Pavyzdžiu, „Alfa“ grupes.

Gynybos ministro D. Jazovo įsakymu, tariamam jaunuolių prievertiniams ēmimui į sovietų armiją įvestos Pskovo desanto divizijos priedangoje atvyko ir KGB grupė „Alfa“. Jau 1991 m. sausio 7 d. M. Burokevičius savo laiške M. Gorbačiovui pareikalavo įvesti prezidentinį valdymą ir atkurti sovietų valdžią. LKP/SSKP Vilniuje, Kaune ir kituose didžiuosiuose Lietuvos miestuose sudarė svarbiausių objektų užėmimo planus, užmezgė ryšius su SSRS KGB ir Gynybos ministerija. Taip pat pasiūlyta įvesti ypatingąją padėti ir tik „stabilizavus“ Lietuvos „politinę, ekonominę ir teisinę padėti“ surengti rinkimus į Lietuvos SSR Aukščiausią Tarybą. Slapsa veikės Nacionalinio gelbėjimo komitetas sausio 7–8 d. parengė prezidentinio valdymo įvedimo Lietuvos planą.

Kruvini ultimatumo pėdsakai

1991 m. sausio 9 d. M. Gorbačiovas paskelbė ultimatumą: „Tučtuojau visiškai atkurti TSRS konstitucijos ir Lietuvos TSR konstitucijos galiojimą, atsaukti anksčiau priimtus antikonstitucinius aktus“. Ultimatas pradėtas vykdyti sovietinės kariuomenės jėgomis. Pirmą

kartą panaudojus ginklus buvo užimti Krašto apsaugos departamento pastatai, kai tik sausio 11 d. generolas V. Uschopčikas informavo apie Vilniuje prasidedančius „karinius manevrus“. 1991 m. sausio 13-osios naktį sovietinei kariuomenei užėmus Radijo ir televizijos pastatus bei televizijos bokštą tuo metu dar anoniminė grupuotė, pasivadinusi „Nacionalinio gelbėjimo komitetu“, paskelbė, kad „paėmė“ visą politinę valdžią į savo rankas. Užimant Lietuvos televizijos ir radijo objektus buvo nužudyta 13 (4 pervažiuoti tankų) žmonių ir iš karto paskelbta apie 174 sužeistuosius (vėliau sužeistųjų skaičius išaugo iki 1000). Dėl Lietuvos piliečių pasipriešinimo ir kilusios didžiulės protesto bangos, valstybės perversmo scenarijus nebuvu iki galio įgyvendintas. Rusijos vadovas B. Jelcinas kreipėsi į rusakalbius Baltijos šalių gyventojus ir į kareivius bei karininkus: „Vykdydami įsakymą užimti vyriausybių objektus ir panaudodami ginklą prieš gyventojus, jūs tampate tamšių jėgų įrankiu...“ Masinės protesto demonstracijos Rusijos miestuose buvo solidarumo su Lietuva kulminacija. Bet separatizmo ir politinio ekstremizmo, kartais ir valstybinio terorizmo (prisiminkim Medininkus, pasieniečių ir muitininkų užpuolimus) skatinimas toliau liko svarbiais Sovietų sąjungos poveikio Lietuvai svertais. Sovietinėje armijoje tebebuvo prievara laikoma daugiau nei 15 tūkstančių Lietuvos jaunuolių...

Niekas dar nežinojo, kad sovietinė imperija gyvoja paskutinius mėnesius...

rinos valdybos štabai.

Atminimo lento atidengimo ceremonijoje kartu su ministre ir kariuomenės vadu taip pat dalyvavo Seimo Pirmininkės pavaduotoja Virginija Baltraičienė, Sausumos pajėgų štabo viršininkas pulkininkas Sergejus Drasciukas, Krašto apsaugos savanorių pajėgų vadas pulkininkas leitenantas Romualdas Moldaris, Mokymo ir personalo valdybos vadas pulkininkas Gintaras Ažubalis, Vilniaus „Saulės“ gimnazijos moksleiviai.

Po minėjimo svečiams buvo aprodytas Krašto apsaugos savanorių pajėgų muziejus, kuriame sukaupti 1991 metų sausio įvykius liudijantys eksponatai.

„Tremtinio“ inf.

Atidengta atminimo lenta

vietų sąjungos kariuomenė. Agresoriui pasitraukus, 1991 metų rugpjūčio 15 dieną pastatas buvo perduotas tuometin-

nei Savanoriškajai krašto apsaugos taikybai. Šiandien buvusiame Krašto apsaugos departamento pastate įsikūrė

Lietuvos kariuomenės Sausumos, Krašto apsaugos savanorių pajėgų, Lietuvos kariuomenės Mokymo ir Doktri-

Prie Krašto apsaugos savanorių pajėgų štabo pastato, ant kurio atidengta lenta 1991 metų sausio įvykiams atminti
Eugenijus Žygaičio nuotr.

Auka atvėrė akis ir Vakarams

Desantas iš Pskovo

Ankstyvą 1990 metų sausio 6-osios rytą du pulkai iš Pskovo aviadesantinės sovietų kariuomenės divizijos transporto lėktuvais émė leistis Gaižiūnų aerodrome, o iš ten buvo perkelti į Ruklą, kur nuo seno bazavosi stambokas sovietų kariuomenės dalinys. Perkeltieji turėjo atlirkti sovietinių esininkų vaidmenį. Jie tik vieną parą tepabuvo griežtoje izoliacijoje be jokių ryšių su vietas gyventojais. Kitą dieną vienas pulkas maršu pasiekė Vilnių, kitas patraukė į Rygą. Matyt, okupanto tuometinė vadovybė siekė užbėgti už akių bresstantiems nepasitenkinimo ir protesto veiksmams kaimyninėje Latvijoje.

Tuometiniam Sovietų sąjungos vadovui M. Gorbačiovui buvo suteikta Nobelio Taikos premija už taiką Berlyno problemos sprendimą. Iki tol Vokietijos sostinė buvo suskaidyta į keturis okupacinius sektorius: sovietų, amerikiečių, anglų ir prancūzų.

Baltijos šalys atkūrė valstybingumą

Kremliaus mobilizavo Lietuvoje „penktąjį koloną“ – jedinstveninkus, turėjusius išprovokuoti neramumus ir riaušes, kurias savo ruožtu „teisėtai“ numalšintę iš Pskovo perkelti sovietų desantininkai ir atkurtą „teisėtą“ tvarką, nustatyta Stalino-Hitlerio 1939 metų suokalbio, visiškai nepaisant užgrobtų ir pavergtų tautų valios. Dera priminti, kad būtent tuomet buvo suplanuota Antrojo pasaulinio karo pradžia ir numatytas Rytų Europos pasidalijimas tarp dviejų totalitarinių imperijų – Sovietų sąjungos ir Vokietijos. Hitlerio sukurtas Vokietijos reichas žlugo. Reicho teritoriją ir jo užgrobtas žemes pasidalijo naujieji užkariautojai. Nugalėtojų pažadas atkurti egzistavusių Baltijos šalių nepriklausomybę buvo pamirštas. Po pusės amžiaus, prasidėjus Sovietų imperijos irimui, Baltijos šalys nusimetė jungą. Tai buvo natūralus, ilgai puoselėtas pavergtų tautų siekis sugržti į lygiaverčių Europos demokratinių šalių šeimą. Kovo 11-osios Aktas, skelbiantis atkurtą Lietuvos valstybingumą, buvo nepaigiamas tautos valios raiškos liudijimas.

Taikos premijos laureatas įsako baudėjams

Netrukus tuomet pagraudėnių nenutraukti „broliską“ okupuotų tautų draugystę, pusę amžiaus trumpu padėliu reguliuojamą iš Maskvos. Tai buvo mėginiamas kiek kitokia forma pratęsti Josifo-Adolfo suokalbio tikslų įgyvendinimą, mat vienam partneriui pasitraukus į Anapilį, imperiniai tikslai išliko tokie patys – susigrąžinti prarastas teritorijas.

Kovo 11-osios Aktas buvo dėsninges laisvę atgavusios lietuvių tautos balsas viam demokratijos pasaullui apie atkurtą valstybingumą. I demokratijos šalių šeimą sugržo ne tik Baltijos šalys. Rytų kaimynas siekė tų pačių tikslų kaip ir anksčiau – jei demokratija, tai tik trumpu padėliu, kuriu vienos galas laikomas Centro.

Taikdarys Nobelio premijos laureatas prezidentas Michailas Gorbačiovas paskelbė ultimatumą mažutei Lietuvai – negaišuojant atsaukti Kovo 11-osios Aktą. Mat iki tol buvo išméginti visi būdai: ir ramiai šnekėta, ir pažadų negailėta, ir barta, ir gėdinta, priekaištaita, gąsdinta, bauginta ir net ekonomine blokada palaužti bandyta. Viskas veltui. Šis teisės Aktas nepajudinamas. Išprovokuoti riaušių irgi nepavyko.

Pilięciai gynė savo Laisvę ir valstybę

Reikėjo kitos dingsties. Pradėta pūsti kainų pūslė. Sprogoji „artimoju užsienio“ režisierius nustatyti laiku. Būtinai reikėjo suteiktis uplauotai provokacijai „darbo žmonių“ masinio nepasitenkinimo atsikūrusios Lietuvos Respublikos vadovybe įvaizdį, duosiantį dingstį Kremliai „imtis priemonių tvarkai atkurti“. Vis garsiau ir dažniausiai rusų kalba aiđėjo jedinstveninkų prieškaištai: „Vyriausybė nekontroliuoja padėties“, „Šalin Aukščiausiąją Tarybą“.

Užgrobiami Spaudos rūmai. Užimama Krašto apsaugos departamento būstinė. Laisvosios Lietuvos širdis plaka Parlamente. Nekyla jokios abejonės, kad paskutinis smūgis teks būtent šiai institucijai. Lietuva neturi nė vieno tanko, nėra nė vienos suformuotos ir apginkluotos divizijos. Kas gins Parlamentą? Ir tada priimamas vienintelis teisingas sprendimas – pa-

šaukti piliečius ginti Tėvynės Nepriklausomybę ir savo laisvę. Tauta gali apsiginti ir apsiginti! Sajūdžio Taryba sudaro budėjimo aikštėje prie Atkuriamojo Seimo rūmų grafiką. Piliečiai nustatyta tvarka iš Respublikos miestų ir rajonų suvažiuoja ginti Parlamento.

Kraujo auka keičia vertybų skale

Okupanto kareivos nuždė trylika gynėjų, sušaudė keiliais autobusus, sutryne kelis lengvuosius automobilius. Teroro akcijos ir antivalstybinė propaganda atskleidė tikruosis okupanto tikslus – nepažeisti Stalino-Hitlerio suokalbio: Lietuva turi priklausyti Rytų imperijai ir tik tai jai. Apie nepriklausomybę nė nesvajokite!

Po posėdžio Sajūdžio tarybos būstinėje pirminkas J. Tumelis ir tarybos nariai: A.Zalatorius, V.Janonis, V.Zabiela, A.Bumblauskas, T.Lideikis ir aš, pėsčiomis pasiekime Sporto rūmus, kur buvo pašarvoti nužudytieji Laisvės gynėjai. Ištrauka iš užrašų: „Cia visur prieblaunda. Štai kada kaip niekad iki šiol aiškiai suvokiu Aukos prasmę (...) Auka kaip dūmą išblaškė mūsų naivų tikėjimą, kad Nobelio premijos taikdarys – geravalis, kad sovietų armija gali išlikti politiškai neutrali. Ji ir mūsų maštymą išblaivino ir sustiprino. Visos vertybės perkainojamos, kai atsiranda Kraujo Auka ir patikrina jausmų tikrumą bei stiprumą. Auka apnuogina sielą ir parodo, kiek joje be esama žmoniškumo. Auka išsegzaminuoja asmenybę. Tai doros egzaminas. Egzaminuojantys visada lemtinga. Sąmoningo doro piliečio įsitikinimai sustiprėja.

Vakarai išdriso išgirsti

Kai kurie bendrapilięciai ieško kaukės, nes jiems sunku apsispręsti patiemis. Auka atveria akis ir demokratijos užliūliuotam proto balsui. Ir demokratijos pasaulis tik per Auką galėjo suvokti mūsų pasiryžimo šventumą ir teismą. Nejauku prisiminti, kad Vakarai be Aukos mūsų nesuprato ir laikė tik Gorbačiovą taikdarysiu trukdytojais. Auka atkimšo Vakarams ausis ir atvėrė akis. Vakarai pradėjo regėti ir jau išdriso išgirsti. Galų gale jie ima suprasti, kad jiems dabar nepasiryžus, teks aukotis patiemis. Istorija – negailestinga mokytoja.

Edmundas SIMANAITIS

Kas ir kam Lietuvoje restauruoja paminklus

Sakoma, kad paminklas yra fenomenas, skirtas atkreipti dėmesį, pabrėžti, išryškinti praeities įvykius ar herojus, tačiau dažniausiai tampa „nematomas“. Šis teiginys iš dalies yra teisingas, kai kalbame apie abejingus, savo kasdieniais reikalais besirūpinančius praeivius, kuriems paminklai iš tiesų dažnai tampa tarsi „nematomai“.

Tačiau, atrodo, kad bent jau mūsų visuomenė susideda ne vien tik iš „praeivių“, turime ir neabejingų piliečių. Štai Zenonas Skrickus, save pristatantis kaip buvęs Igarkos ir Kansko tremtinys, mūsų savaitraščio redakcijai atsiunté keletą nuotraukų iš Raseinių rajono Betygalos seniūnijos, kuriose užfiksuotas nesenai restauruotas paminklas, šlovinantis „žuvusius už tarybų valdžią kovoje prieš buržuazinius nacionalistus 1941–1950“.

„Šiai sunkmečio metais Raseinių rajono Betygalos seniūnijoje už mokesčių mokėtojų pinigus restauruotas paminklas stribams ir kitiems kolaborantams. Netikite? Netikėčiau ir aš, jeigu savo akimis nebūčiau matęs! Manau, kad tai jūlus pasityčiojimas iš mūsų kančių“, – rašė redakcijai Z.Skrickus. Jis teiravosi, ar iš tiesų esama istatymo, numatančio atsakomybę už sovietinių ir fašistinių simolių propagavimą.

Ši informacija nukeliavo iš respublikinė žiniasklaidą, ir atitinkamus Seimo komitetus, ir iš Vyriausybės skyrius. Keletas žinybių émesi tyrimo. Viena iš jų – Seimo Pasipriesinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisija, vadovaujama prof. Arimanto Dumčiaus. Jis gavo išsamią informaciją iš Raseinių rajono savivaldybės, kuri mero Petro Vežbavičiaus vardu tvirtina, kad „Betygalos civilinių kapinių teritorijoje esanti karių palaidojimo vieta sutvarinta savavališkai“.

Taigi bent jau mūsų šalies mokesčių mokėtojų pinigai šiam reikalui nebuvę išleisti. Tačiau paaiškėjusios aplinkybės apie šio paminklo atnaujinimą verčia niūriai susimąstyti, o ką gi gali nepriklausomoje Lietuvoje kitos šalies „mokesčių mokėtojų“ pinigai? Atrodo, daug.

Iš kitų dokumentų aiškėja, kad šio projekto užsakovas ir finansuotojas – Rusijos Federacijos ambasada Lietuvuje. Projekto autorius – VšĮ „Karo paveldo institutas“, keliama į 5 psl.)

vykdytojas – UAB „Eurorestas“. Šio UAB vadovas Alydas Augaitis, kuris pristato mas kaip nekielnojamomo kultūros paveldo apsaugos atestuotas specialistas, 2010 metų rugpjūčio 5 dieną Betygaloje suorganizavo pasitarimą dėl minimų Pilkalnio kapinių dalies, kuriose nevaya kareivų palaidojimui, sutvarkymo. Raseinių rajono Architektūros ir urbanistikos skyriaus vyr. specialistė Gražina Pečkaitienė savo paaškinime rašo, kad jo pateiktai pasiūlymai buvo aptarti, bet „neturėjome teisės priimti sprendimo dėl paminklo ir jo užrašo, todėl nutarėme surinkti medžiagą ir išsiaiškinti“.

Pasak Antano Vizbaro, kol savivaldybės specialistai aiškinosi, „Eurorestas“ rugpjūčio pabaigoje – spalio pradžioje atnaujinimo darbus atliko. Pasak minėtos specialistės G.Pečkaitienės, po to, kai restauravimo faktas buvo pavaiesintas, ji paprašius UAB atsiusti tvarkymo pasiūlymus. Iš jo atsakymą gavusi lapkričio 26 dieną. Taigi jau po to, kai projekto vykdytojas darbus buvo atlikęs. G.Pečkaitienei esą bėlikę paseitirauti Kultūros paveldo departamento Kauno skyriuje apie darbų derinimą Betygalos kapinėse ir gauti paaškinimą, esą darbai čia taip pat nebuvo derinami, leidimas nebuvo išduotas.

Idomiausia tai, kad pasak vienos kraštotoimininkės Emiliaus Skudrienės, šiose kapienėse tikriausiai net nebéra palaidotų Antrajame pasaulyiniame kare žuvusių rusų karių. Mat liudininkai tvirtina, kad jie perlaidoti į Ariogalos kapines. Kalbama, kad čia gali būti palaidotas kareivis, „nušautas ne per karą, o vėliau, gaudant miško brolius, kai tarnavo žmonių vadinamame „garnizone“ ir padėjo liaudies gynėjams – striabams“.

Kas šiuo konkrečiu atveju yra kalčiausias – užsakovas, tai yra, Rusijos ambasada, ar uolus vykdytojas – UAB „Eurorestas“, paskubėjės išpildyti užsakymą be derinimo, – tikriausiai išsiaiškins Šiaulių apygardos prokuratūra. Tvirtinama, kad jai jau išsiųsti dokumentai, tačiau šiu metų sausio 10 dieną jos atstovas spaudai tvirtino, kad dokumentai į prokuratūrą dar neatkeliau ir ikiteisminis tyrimas dar nepradėtas. Tikėkime, kad bus.

Tačiau pagrindo tokius reikaluius spręsti, pasirodo, yra.

Minime Jono Misiūno-Žalio Velnio šimtasių gimimo metines

Jonas Misiūnas-Žalias Velnias gimė 1911 metų sausio 15 dieną Valmonių kaime, Pušaloto valsčiuje, Panevėžio apskrityje. 1931 metais išėjo tarnauti į Lietuvos kariuomenę. Pasibaigus tarnybai, turėdamas viršilos laipsnį liko Lietuvos kariuomenėje. 1941–1944 metais buvo Kaišiadorių policijos vachmistru, saugojo geležinkelio ruožą Kaišiadorys–Vievis. 1944 metų vasario 16 dieną išstojo į Lietuvos vietinės rinktinės Marijampolės karo mokyklą. Vokiečiams rinktinę išvaikius, išvengė suėmimo ir nuo gegužės slapstėsi Kaišiadorių krašte.

Tuo metu sovietų armija jau artinosi prie rytinių Lietuvos sienų. 1944 metų liepą Jonas Misiūnas abiejose Neries pusėse pradėjo intensyviai organizuoti partizaninį judėjimą: rinko ginklus, surado bendraminčių pagalbininkų, susiekė su Lietuvos laisvės armija (LLA), kurios nariu Jonas Misiūnas-Žalias Velnias buvo nuo vokiečių okupacijos laikę.

LLA įkurtą 1941 metų gruodį Vilniuje pirmasis štabas suburtas Kazio Veverskiø iniciatyva. Nuo pat įkūrimo dienos tai buvo slapta karienė organizacija, siekianti Lietuvos nepriklausomybės ir pirminybė teikianti ginkluotai kovai. Buvo įkurtos keturios LLA apygardos: Vilniaus, Kauno, Panevėžio ir Šiaulių. 1944 metų liepos 20 dieną LLA buvo padalyta į du sektorius: organizacinį (OS) ir veikiantį (VS), pavadinčią „Vanagais“ – ji sudarė partizanų būriai, veikiantys pagal esamą situaciją ir atliekantys reguliarosios kariuomenės funkcijas.

Todėl Didžiosios Kovos apygardos partizanų rankovės trikampiuose antsiuvuose buvo tekstas: „Mano jėgos ir darbas – Tėvynės Laisvei ir garbei“, apatinėje trikampe dalyje – užrašas: „LLA Vanagai“, o viduryje – išsiuvinėta trispalvė vėliavėlė.

1944 metu gruodį žuvo LLA įkūrėjas ir vyriausias vadas K. Veverskis. Visoms LLA karienėms grupėms émė vadovauti buvęs K. Veverskio pavaduotojas A. Eindimtas.

Nors LLA patyrė daug netekčių, sukurtos struktūros išliko. 1944–1948 metais jų pagrindu susikūrė devynios partizanų apygardos ir kiti junginiai: 5-oji LLA Didžiosios Kovos apygarda, LLA Žemaičių legionas, 3-ioji LLA Vytauto apygarda, LLA

DLK Kęstučio junginys ir kiti. Dauguma jų perėmė LLA organizacinę patirtį, kovos tradicijas, juos sudarė ištikimi kovotojai, išlikę net iki Lietuvos laisvės kovų pabaigos. Daug LLA narių tapo žino maius partizaninio sajūdžio organizatoriais ir vadais. Visi Lietuvos laisvės kovos sajūdžio (LLKS), įkurto Lietuvos partizanų vadų suvažiavime 1949 metų vasari, prezidiumo nariai ir tarybos nariai (generolas Jonas Žemaitis-Vytautas, Petras Bartkus-Žadgaila, Bronius Liesys-Naktis ir Juozas Šibaila-Diedukas, Merainis) bei kiti buvo įsijungę į partizaninį judėjimą kaip LLA vadai.

Partizaninis karas formaliai pasibaigė 1953 metais kartu su LLKS vadų, anksčiau priklausiusių LLA, žūtimi. 1953 metų gegužės 30 dieną suimtas LLKS vyriausias vadas, partizanų generolas Jonas Žemaitis-Vytautas (suaudytas Maskvoje). 1953 metų rugpjūčio 23 dieną žuvo Žemaičių apygardos vadas Vladas Montvidas.

2005 metų balandžio 9 dieną Kauno įgulos karieninkų ramovėje įvyko konferencija, kurioje nuspręsta atkurti visuomeninę LLA karių ir rėmėjų sąjungą (LLAKRS). Jos tikslas – išsaugoti gyvą atmintį apie kovotojus už laisvę, įamžinti jų atminimą reniant minėjimus, leidžiant prisiminimus apie juos bei literatūrą apie jų veiklą, statant paminklus jų žūties vietoje, įtraukiant žymiausias vietas, menančias LLA istoriją, įlan kytinę vietų sąrašą.

Gerbiamas skaitytojau, šiame straipsnyje, skirtame Jono Misiūno-Žalio Velnio šimtmečiui, neatsitiktinai daug rašoma apie Lietuvos laisvės armiją (LLA). Nuopat LLA įkūrimo 1941 metų gruodį Jonas Misiūnas-Žalias Velnias buvo aktyvus jos narys. Vadovaudamas 5-ajai LLA Didžiosios Kovos apygardai palaikė tamprius ryšius su LLA, efektiviai vadovavo partizanų daliniams. Okupantai gyventojų remiamą partizanų pasipriešinimą įveikė ne karine galia, o pasitelkė MGB užverbuitus agentus ir išdavikus. Suimiti partizanai ir jų ryšininkai grasinimais ir kankinimais buvo verčiami išduoti bendražygius, tapti saugumo agentais. Atsi-

spirti tai baisiai prievertai ir kankinimams sugebėdavo nedaugelis, deja, šių partizanų didvyriškumas liko žinomas tik budeliams. Galima suprasti ir iš dalies pateisinti tuos sutikusius kalbėti ir netgi bendradarbiauti su MGB, kurie, progai pasitaikius, din-

užmegztį ryšius su „centru“...

Netrukus pas partizanus iš „BDPS centro“ atvyko atstovas, pasivadinęs kapitonu Griežtu (iš tikrųjų tai buvo MGB agentas „Gediminas“). „Centro“ vardu jis įsakė tau sotijęgas ir nutraukti ginkluotą kovą, pažadėjo kovotojus aprūpinti fiktyviais dokumentais, tam reikaliui pareikalavo partizanų sąrašą. Išleido laikraštį „Vienvė“, kuriamo taip pat buvo propaguojama neginkluoto pasipriešinimo idėja ir laukimo taktika, tausojo jėgas ateicių. Pačiam apygardos vadui J. Misiūnui-Žaliui Velnui buvo pasiūlyta vykti į Angliją studijuoti karos mokslų. Kapitonas Griežtas, kaip aukštesnio rango karieninkas, buvo pa skirtas apygardos vadu. Nors Misiūnui nelabai patiko nauoji strategija (jis buvo aktyvaus pasi

priešinimo šalininkas), tačiau jis privalejo paklusti pogrin džio vadovybės įsakymui ir atskleisti naujam Didžiosios Kovos apygardos vadui ryšio sistemą ir slaptažodžius. 1946 metų rugpjūtį „BDPS centras“ iškvietė Žalią Velną į „partizanų vadų pasitarimą“ Vilniuje. Šio susitikimo dėka MGB tikėjosi įsiskverbtį į vias partizanų struktūras ir jas sunaikinti. Po pasitarimo kitų regionų vadai buvo paleisti, o Žaliui Velnui pasiūlyta dirbtį „centre“ ir laukti fiktyvių dokumentų išvykimui į Angliją. Vilniuje jis nuvedė į konspiracinių butą ir suėmė. Spėjama, kad 1947 metų kovo 11 dieną Jonas Misiūnas-Žalias Velnias buvo nužudytas Butyrkų kalėjime. MGB dar ilgai siuntinėjo nurodymus Didžiosios Kovos apygardos partizanams Žalio Velnio vardu.

Daugelis partizanų pasinaudojo siūlomais fiktyviais dokumentais ir persikélé gyventi į Vilnių. Po kelių mėnesių visi buvo suimiti ir nuteisti pagal 58-1a-II straipsnį ilgiems metams lagerių. Tik DKA B rinktinės vadas Alfonsas Morkūnas ir Juozas Šibaila-Merainis, veikę Ukmurgės apskrityje, buvo mažiau patiklūs, nepaklusno „centre“ įsakymams ir pradėjo veikti savarankiškai. A rinktinės partizanų būriai, veikę Trakų ir Kaišiadorių

apskrityse, buvo išsklaidyti ir beveik sunaikinti. 1948 metais Žiežmarių valsčiuje dar laikėsi keletas partizanų, tačiau Sokolovo smogikai visus juos išžudė, o kad nelikę liudininkų, sušaudė ryšininkų šeimą ir jų nepilnametį sūnų nebyli. Taip buvo sunaikinta legendinė 5-oji LLA Didžiosios Kovos apygarda, jos vadą Jonas Misiūnas-Žalias Velnias ir jo legendiniai slapyvardžiai „skraujantys“ partizanų būriai, kėlę siaubą NKVD ir stribams.

J. Misiūno-Žalio Velnio vadovaujamus partizanus mūsų krašte žmonės vadino „žaliukais“. Jų kapais tapo pelkių-durpynų kemsynai ir žvyruobės miestelių pakraščiuose. Jų kūnai buvo išniekinami ir po mirties, kai Žaslių, Kaišiadorių aikštėse juos suversdavo ant grindinio ir laukdavo, ar nepravirkus kūris, atpažinęs artimą, ar nenualpus motina prie sūnaus palai kū. Šių jaunų vyrų, tapusių raudonojo teroro aukomis, vardus ir pavardes ištrynė laikas, tačiau dauguma iš jų į Lietuvos pasipriešinimo kovų istoriją įėjo slapyvardžiais: Pilialbalnis, Milžinas, Velnio Išpera, Vaiduoklis, Gaudas, Juodoji Kaukė, Perkūnas, Plienas ir kitais.

Taurus Lietuvos patriote, bebaimi kary, Jonai Misiūnai, šiandien minime tavo garbingo gyvenimo šimtmetį. Su diadele pagarba prisimename Tavo narsių kovą su okupantais ir iš širdies tvirtiname, kad būdamas Didžiosios Kovos apygardos vadu garbingai atlakai savo pareigą Tėvynėi.

Mes, vakarykščiai jaunuoliai, šiandien jau gerokai žilstelėję tūkais išsūnus, tautai dienų liudininkai, nešame per gyvenimą sunkią bei neįkainojamą gyvenimo patirtį ir negalime pamiršti Tavęs ir Tavo bendražygį, kovoju sių už Tėvynės laisvę.

Tėvynė įvertino Tavo nuopelnus kovose su okupantais ir 1997 metų gruodžio 22 dieną pripažino Kario savanorio teisinį statusą (po mirties), 1999 metų kovo 19 dieną Lietuvos Respublikos Prezidento dekreto apdovanojo Tave Vycio Kryžiumi ir suteikė pulkininko laipsnį.

Šiandien Tavęs ilgisi sūnus Jonas, gyvenantis Kupiškyje, ir jauniausioji dukte Danutė.

Ilsėkis ramybėje, narsus kary, Tautos patriote!

**Augustinas ŠVENČIONIS,
Atkurtos Didžiosios Kovos apygardos vadas**

Jonas Misiūnas-Žalias Velnias apie 1932 m.

2011 m. sausio 14 d.

Tremtinys

Nr. 2 (928)

5

Jubiliejus kaip gyvenimo ataskaita

Atsakomybė už protėvių kultūros palikimą

Esame baltais ir todėl mums tenka atsakomybė už baltų istorinį ir kultūrinį palikimą. Iš keliolikos genčių išliko ir susiformavo tik dvi tautos – lietuvių ir latvių. Jos sukurė Lietuvos ir Latvijos valstybes, kaip saugius ir orius tautos namus. 20 amžiuje nedidelei neprisklausomai Lietuvai reiškė pretenzijas visi didieji kaimynai: ir lenkai, ir vokiečiai, ir rusai. Po 1939 metais nusikalstamo Stalino ir Hitlerio suokalbio, pasirašyto Maskvos Kremlieje, pradėti Antrajį pasaulinį karą ir pasidalinti Rytų Europos neprisklausomų valstybių žemes, tris Baltijos šalis – Estija, Latvija ir Lietuvą okupavo Sovietų sąjunga. Suomija tokiam sprendimui pasipriešino ir apgynė savo laisvę. Tuometinė Tautų Sąjunga, kurios narėmis buvo ir Baltijos šalys, nei teisiškai, nei karine jėga savo narių nebuvo pasirengusi ginti ir negyne.

Okupanto represijų mastas

Okupantas nesitenkinio paverges Baltijos šalis, sutrypęs jų Neprisklausomybę bei sugriovęs valstybines institucijas. Okupantas savo agresiją dangstė paistalaip apie tariamą vadavimą iš buržuų ar kapitalistų jungo. Iš tikrujų buvo vykdoma teroro, represijų ir žiauraus genocido politika, pirmiausia siekiant sunaikinti tautinės inteligentijos vedlius: mokytojus, šauļius, visuomenės veikėjus ir ūkininkus, sudariusius neprisklausomos tautinės valstybės pilietinių stuburą. Mažne trečdalis tautos buvo sunaikinta arba patyrė žiaurias represijas. Beje, Lietuva nebuvo jokia išimtis. Kremliaje buvo parengta viena represijų vykdymo instrukcija visoms trimis Baltijos šalims.

Klastingas egzaminas

Veronika buvo jauniausia duktė Žeimių valsčiaus Kniupų kaimo ūkininkų Adomo ir Elenos Vasiliauskų šeimoje. Jilabai norėjo mokyti. Veronikos brolis Julius, siekdamas išvengti sovietų valdžios persekojimų, tapo Žilvičio būrio Kardo skyriaus Laisvės kovotoju. Jis žuvo kautynėse 1948 m. rudenį. Čekistinė instrukcija griežtai reikalavo žuvusio partizano kūną, prieš užkasant, numesti stribynės

kieme ar miestelio aikštėje atpažinimui ir viešam išniekinimui. Stribai būtinai numau davado žuvusio batus, kaip teisėtą grobį.

Dvasios stiprybės išbandymas

Veronika gebėjo sukaupoti pakankamai dvasios jėgų ir neišsiduoti, kad pažino ant grindinio numestą brolio kūną. Tokiu būdu ji siekė neduoti dingsties kitų partizanų išaiškinimui ir persekiojimui.

Veronika Gabužienė žygje Didžiosios Kovos apygardos partizanų takais

Tik atkūrus Neprisklausomybę Veronika gavo teisę pa-sklaidyti sovietų čekistų su-kurptas bylas. Tik tada ji sužinojo, kas atpažino nukautą broli Juliją ir praneše sovietų saugumui.

Sovietų valdžia veikė pagal Kremliaus instrukcijas. 1949 metų kovo 25 dieną Vasiliauskų šeima buvo ištremta kartu su kitais „liaudies priešais“. Iki 30 proc. šiai kategorijai priskirtų buvo vairai. Tremtinių ešelonas pajudėjo iš Kėdainių geležinkelio stoties ir, Veronikos žodžiai tarant, „kelionės scenarijus buvo tas pats, daugelį kartų ap-rašytas: raudos, maldos, giesmės ir vėliau ilgesingos dainos – „Lietuva brangi“ ir kitos...

Tautinės savimonės vaidmuo

Tremtinių traukinys pa-siekė Irkutską. Atšiaurus klimatas, badmiravimas, ligos ir negalios, čekistų riksmai – viskas tarnavojienam didžiajam tikslui – „sukurti šviesų komunizmo rytoj“.

Šiuo iš principo tuščiu ir beprasmisku sakiniu iš tikrųjų buvo dangstomas planinio genocido operacijos – pirmiausia išrauti iš tautos kaimeno aiškią tautinę savimonię turinčius asmenis. Po to iškiliausius okupuotos šalies piliečius sunaikinti sušaudant arba numarinant mirties lageriuose katorginiu darbu, badmiravimu ir ligomis. „Liaudies prieš“ šeimas išgabentį ešelonais į Sibirą, kur jos bus

pasmerktos natūraliam išnykimui, atimant teisę sugrįžti į Tėvynę ar atgauti savo prakaitu užgyventą turtelį. Veronika aktyviai dalyvavo lietuvių tremtinių saviveikloje, nes tai palaikydavo tautiečių nuotaiką ir stiprindavo sugrįžimo į Tėvynę viltį.

Puoselėjo lietuviškumo tradicijas

Veronika, dirbdama miško darbus ir alinamai vergaudama „kolchozų“ laukuose, veikiai suvokė, kad norint šiaip taip išgyventi, reikia motyti, išgyti specialybę. Tada pasikeis darbo pobūdis ir palengvės pragyvenimas. Jaunoji tremtinukė kibo į mokslus kur galėdama ir kaip galėdama. Baigusi buhalterių kursus, tikėjos pakeisti darbą, bet... čekistų valia buvo kitokia – tremtinių gali mieste dirbtī tik statybose. Atkaklios ir nuoseklios pastangos išeiti mokslus neakivaizdiniame ir vakariniame institutuose baigėsi sekmingai. Veronika dalyvavo Irkutsko lietuvių tremtinių dvasią gaivinančioje saviveikloje. Šeimoje visada kalbėdavosi tik lietuviškai. Ištakėjusi už politinio kalinio

Antano Gabužio persikėlė į Bratską. Vyras dirbo ir studijavo mediciną. Susilaukė sūnėlio Audručio.

Vaisinga veikla sugrįžus į tėvynę

Šeima grijo į Lietuvą. Veronika pradėjo dirbtį Statybos teste. Veikiai įsitraukė į Sajūdžio veiklą ir vaisingai darbavosi Lietuvos Sajūdžio Jonavos skyriuje. Vėliau dirbo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Jonavos skyriaus sekretore, nuo 1998 metų ējo šios organizacijos skyriaus pirmininkės pareigas. Eidama šias pareigas Veronika rinko ir skelbė pasipriešinimo kovų laikotarpio medžiagą. Jos iniciatyva buvo suprojektuotas ir pastatytas paminklas – memorialas, kuriame iškalti žuvusių kovotojų vardai. Veronika visada stengėsi kiek galima padėti likimo broliams ir sesėms – sugrįžėliams iš GU-LAGO ir Sibiro tremties. Jai pripažintas Laisvės kovų dalyvės statusas, veikla įvertinta LPKTS I laipsnio žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“, Lietuvos Sajūdžio 10-mečio medaliu, LLKS I laipsnio Partizanų žvaigžde.

Belieka padékoti ponai Veronikai už nuoširdų ir ilgametį darbą dėl sovietų valdžios represuotų bendrapiliečių, pasveikinti garbingo 80-mečio proga, palinkėti sveikatos, geros kloties įgyvendant naujus sumanymus.

Edmundas SIMANAITIS

Soeikiname

75-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusį Tomsko srities Tugano rajono Kaninino kaimo tremtinį **Joną JŪRĄ**.

Tik nenuleiski rankų, kai dėl svajonės teks pakovoti ar lemčiai pasipriešinti, atmink – laimi stipriausiai. Esi ir toliau būk vienas iš jų.

Buvę likimo draugai: Rožė, Stasė, Birutė, Aldona, Petras

Kas ir kam Lietuvoje restauruoja paminklus

(atkelta iš 3 psl.)

Remiantis interneto vartų „Delfi“ informacija, „1996 metais tuometinės Valstybinės paminklosaugos komisijos (daubar – Valstybinė paveldo komisija) buvo priimtas rekomendacinis sprendimas, kuriuo miestui ir rajonui savivaldybėms siūloma tekstus ant paminklų, kur tėvynė vadinama SSRS, pa-keisti naujais, o jei to padaryti neįmanoma – juos keisti iš dalias arba uždengti. Keičiant paminklų ir paminklinių lentų tekstus pasiūlyta rinktis neutralius teiginius, – pavyzdžiu,

„Antrajame pasauliniame karre žuvusiems Sovietų sąjungos kariams“. Tame pačiam sprendime atkreipiama dėmesys, kad bet kuriuo atveju viisi darbai turi būti suderinti su tuometiniu Kultūros vertibių apsaugos departamento (daubar Kultūros paveldo departamento)“. Tereikia ne tik buvusių tremtinių, bet valstybės tarnautojų kompetencijos ir noro kovoti už savo valstybės reikalus, o ne lauki, kol savuosius pasitarkys kitų valstybių ambasados.

Ingrida VĖGELYTĖ

Vakaronė Šiauliuse

I „Tremtinių ir vaikaičių Kalėdas“ susirenkame jau šeštus metus iš eilės. Renginys kasmet į būrių sutraukia vis daugiau LPKTS narių ir svečių. Siemet pas mus svečiavosi Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktorius Vladas Damulevičius, LPKTB nariai, Prisikėlimo apygardos buvę partizanai, Sajūdžio žmonės, Tėvynės sąjungos nariai, Jaunujų konservatorių lygos atstovai.

LPKTS Šiaulių filialo tarybos narys Valentinas Kemėšis, pradėjęs susitikimą eilėmis, tylos minute paprašė paragerti visus kovoju siuosius už Lietuvos laisvę – ginklu kovoju siuosius pasipriešinimo metais, ir beginklius žuvusius 1991-ųjų sausio 13-ąją.

LPKTS Šiaulių filialo pirmininkas Vytautas Deveikis visus susirinkusiuosius pasveikino Nauujų metų proga, padėkojo administracijos direktoriui už nuolatinę pagalbą vykdant projektus, jauniesiems konservatoriams – už pagalbą tvarkant tremtinių kapines, vienims susirinkusiems – už aktyvų bendradarbiavimą, dalyvavimą miesto renginiuose.

Administracijos direktorius, pasveikindamas buvusius tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, visiems linkėjo gerossveikatos ir prasmingų darbų.

Administratorius direktorius, pasveikindamas buvusius tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, visiems linkėjo gerossveikatos ir prasmingų darbų.

kurių deka mes šiandien esame laisvi, pakvetė aktyviai dalyvauti Sausio 13-osios dviešimtmečio minėjime.

LPKTB narė Marija Rimkienė pasveikino visus ir perskaitė optimistinį savo kūrybos eilėraštį. Atkurtos priskėlimo apygardos vadas Juozas Mocius, niekada nenuiltantis ir nepavargstantis, perskaitė poetinį sveikinimą su sirinkusiesiems.

Jaunujų konservatorių lygos atstovai Inga Simkutė ir Tomas Petreikis pasveikino Motinos Teresės žodžiais: „Gerieji jūsų darbai bus užmiršti, bet vis tiek darykite gerus darbus. Tai, ką jūs kūrėte metų metus, gali būti sugriausta per trumpą laiką, bet vis tiek kurkite...“

Po sveikinimų šventės dalyvius linksmuo buvusio tremtinių Romualdo Baltučio vadovaujama kapela. Mažuolius aplankė Kalėdų senelis su Kalėdiene. Ir dideli, ir maži deklamavo eilėraščius, minėmijos, sekė pasakas... Gerą nuotaiką palaike zuikio metus simbolizuojanti kaukė, kuria pasipuošė bendrijos narė M. Rimkienė.

Visi linksmi ir apdalinti saldumynais susirinko prie vaišių stalo, padengto Šiaulių filialo narių. Ilgai netilo muzika, kalbos...

Išsiskirstėme iki kito susitikimo atskaitiniame rinkiminame susirinkime.

Stanislava STAŠKUVIENĖ

Salomėja UŽUPIENĖ,
Laisvės kovotoja

Sunaikintas kaimas, išdraskyta šeima

Netoli Marijampolės buvusiame „Šešupės“ kolūkyje, viename iš pirmųjų Lietuvoje, buvo sunaikintos vienkiemis sodybos. Visi sukeldinti į dvi dideles gyvenvietes. Nenugriauta liko tik kolūkio pirmininko J. Miežlaiškio tėviškės sodyba Netičkampio kaime. Iš jo kolūkio ribas pakliuva nedidelis Gustaičių kaimas. Prieš karą jame, 256 hektarų plote, buvo aštuanis ūkiai. Dabar šio kaimo nebėra nei gyvenviečių sąrašuose, nei žemėlapiuose. Buve gyventojai norėtų kaimą atgaivinti. Tik kaip? Reikia iš naujo kurti sodybas...

Iki sovietmečio Gustaičiuose ūkininkavo Juzės ir Stepo Norkų šeima. Prieš Pirmajį pasaulinį kara jiedu gyveno Jungtinėse Amerikos Valstijose. Ten jiems gimė pirmieji vaikai. Po karo jie grįžo į Gustaičius. Iš vieno susilaukė septynių vaikų. Stepas Norkus mirė dėl nelaimingo atsitikimo: arkliui pasibaigdžius jis sunkiai sužidė pjaunamoji mašina. Vyriausias sūnus Stepas vėl išvyko į Ameriką ir ten pasiliko. Šeimos ir ūkio galva tapo sūnus Juozas.

Duktė Albina ištekėjo už Kosto Senkaus. Abudu priklausė Šaulių sąjungai, ūkininkavo 30 hektarų ūkyje Aštrupių kaime, Liudvinavo valsčiuje. Ūkis buvo gražioje vietoje prie Šešupės, ūkininkų rūpestingai tvarkomas ir gražinamas. 1941 metais Senkų šeimą su dvejų metukų sūneliu ištremė. Kostą Senkų atskyre nuo šeimos. Jis pateko į lagerius Krasnojarsko krašte, išliko gyvas, išleistas iš lagerio nuvažiavo pas ištremtą savo šeimą. Senkienė pateko prie Laptevų jūros. Baisiausiose salygose jai pavyko išsaugoti gyvą sūnelį... Vėliau visi Senkai iš tremties grįžo į Lietuvą. Bet sunkios tremties salygos išsekino ir visi trys mirė gana anksti.

Jonas Norkus, gimęs Jungtinėse Amerikos Valstijose, 1944 metais traukėsi su šeima į Vakarus. Žmona su dukterimi pasiekė Ameriką, o Juozas pakeliui ištrigo, pakliuva sovietams ir atsidūrė lageriuose. Grįžęs iš lagerių dienas leido sovietiniame Kapsuke.

Gustaičiuose ūkininkavęs brolis Juozas Norkus irgi atsidūrė kalėjime už „neišpildytas pyliavas“. Brolis Stasys Norkus, gimęs 1918 metais,

tarnavo Šilutėje, pieninėje. Areštuotas 1945 metais, žuvo Vorkutos lageriuose.

Tiktais Vincas Norkus išvengė lagerių. Išitaisės namie slėptuvė slaptėsi nuo mobilizacijos į Raudonąją armiją. Baigė Dailės mokyklą. Tapęs dailininku savo drobėse vaizduodavo tėviškės sodybą, kurios ir pėdsakų nebeliko. Vincas Norkus mirė 2009 metais Vilniuje. Šiaisiai metais Marijampolės visuomenei pristatyta jo poezijos knyga „Kas drobėse nesudėta“.

Kai broliai vienas po kito kenėjo, atsidūrė okupantų naguose, sesuo Ona Norkutė pasiryžo kiek galėdama padėti pasipriešinimo kovotojams. Tačiau kurį laiką jų namuose ūkininkavo sovietų kariškiai. Pirmiausiai išskirė „Smers“. Ūkininkus išvarė gyventi į klėtį. Naktimis tardydavo areštuoti. Enkavēdistai turėjo gramofoną ir pradėjė tardymus jį garsiai paleisdavo. Išskrausčius enkavēdistams, atskraustė lakūnai, mat netoli sodybos įrengė aerodromą. Ona Norkutė versdavo dirbtį prie aerodromo statybos ir kitokių darbų.

Tik kai sovietų kariškiai iškeiliavo į Vakarus, Norkų sodyboje galėjo lankytis partizanai. Okupantų siautėjimas daugeliui lietuvių sukėlė nusiteikimą priešintis. Onutė taisė, skalbė, mezgė draubžius partizanams, slaugė juos. Partizanai pas juos švęsdavo Kūčias. Arčiausias Onutės širdžiai buvo partizanas B. Straigys-Mėnulis iš Patašinės kaimo. Išeidamas į partizanus B. Straigys padovanojo Onutei žiedelį, tačiau... greitai žuvo.

Iš pradžių lankydavosi jaunesni partizanai, vėliau – partizanų vadai, pavyzdžiui, K. Greblės-Sakalas. Jis 1949 metais žuvo Liepynų kaime. Išdavė, deja, Straigio brolis, pakliuves enkavēdistams gyvas.

Prasidėjo kolektivizacija. Ūkininkų visiškai neviliojo baudžiauninkų dalia. Onutė ištekėjo ir išsikraustė Marijampolę. Panašiai skirtėsi, sklidėsi ir kiti Gustaičių kaimelio gyventojai.

Laisvės kovų dalyvė Onos NORKUTĖS-ŽILIONIENĖS pasakojimą užrašė Aleksandras JAKUBONIS

Jonas Norkus, Lietuvos kareivis

Ona Norkutė-Žilionienė

Užmiršta partizanų šeima

Livintų kaime, Rumšiškių valsčiuje, Kauno apskrityje (dabar – Palomenės seniūnija, Kaišiadorių rajonas), gyveno darbštū, tvarkinga Jono ir Onos Čiurinskų šeima. Ūkininkai turėjo 20 hektarų žemės, augino dvi dukteris ir penkis sūnus. Tačiau jų gyvenimą sujaukė okupacijos ir karas.

Pirmasis žuvo tėvelis, kai 1944 metų vasaros pabaigoje, užėjus sovietams, éjo iš miško namo. Jau buvo netoli namų, kai kareiviai be jokios priežasties vyrau nušové. Tai paskatino sūnus ūkininkus Joną, gimusį 1910 metais, ir Juozą, gimusį 1913 metais, išeiti partizanauti. Atėjo į Antano Tatarausko-Kirvio, gimusio 1905 metais, gyvenusio jų kaime, būri, priklaušusį Didžiosios Kovos apygardos A rinktinei. 1945 metų lapkričio 11 dieną slėptuvę netoli Mackūnų kaimo, kur slapstėsi septyni vyrai, tarp jų ir abu broliai Čiurinskai, aptiko sovietų kareiviai. Sako, būta išdavystės. Su Jonu tąkamt žuvo ir būrio vadas A. Tatarauskas-Kirvis. Joną iš pradžių tame mūšyje sužeidė į ranką, o nušové besitraukianti Mackūnų kaimo prieigose. Kareiviai spygliuota viela surišo žuvusių rankas, pervérė kartį ir išnešė prie kelio. Tą dieną Livintų miške buvo nušautas ir bataliono vadas Pranas Petkevičius-Kariūnas. Partizanų kūnai buvo niekinti Kaišiadorių, prie saugumo pastato, paskui nežinia kur užkasti...

Juozas-Jurginas buvo paskirtas būrio vadu, vadovavo dviečimčiai vyru. 1946 metų vasarą buvo sužeistas į dešinę petj Romato durpyno mūšyje. Negalėdamas pakelti ginklo, slapsėsi. Tapo ryšininku-žvalgu, teikdavo

partizanams medikamentų, perduodavo žinias. 1949 metais kaimynų buvo išduotas, suimtas ir nuteistas 25 metus kalėti. Tai šetėto lageryje 1954 metų gegužės 24-ają mirė. Palaidojimo vieta nežinoma.

Kitų Čiurinskų šeimos vaikų likimai taip pat buvo tragiski. Kazys, gimęs 1918 metais, vokiečių buvo paimtas į frontą, ten neteko rankos. Pasitraukė į Ameriką. Sulaukęs senvės, grįžo į Lietuvą, čia ir mirė. Palaidotas Livintų kapinėse.

Jauniausias sūnus Vytautas siekė mokslo, baigė medicinos studijas. 1944 metais pasitraukė į Vakarus, pasiėkė JAV. Gyveno Kalifornijoje, tapo mokslų daktaru. 2006 metais ten mirė ir palaidotas.

Povilas pasitraukė į Vilnių, slapsėsi, ryšius su tėviške nutraukė.

Dukters Marijona (1900–1982) ir Antanina (1908–1983), motina Ona slapstėsi, ramybės neturėjo. Palaidotos Livintų kapinėse.

Štai tokia liūdna šeimos istorija. Apie Joną Čiurinską-Pelėną yra aprašyta knygose, jvardas įrašytas Kaišiadorių Partizanų koplytėlės lentele, tačiau apie Juozą-Jurginą pamiršta, kaip ir apie kitus šeimos narius. Suprantama, neliko žmonių, kurie galėtų plačiau papasakoti apie šią šeimą. Kaip ir nuotraukų...

Labai norčiau, kad tragedija Lietuvos patriotų Čiurinskų iš Livintų kaimo, Kaišiadorių rajono, šeimos istorija nenukeliautų į nežinią... Beje, iš Livintų kaimo, kuriame rezistencijos laikotarpiu gyveno 194 gyventojai, partizanauti išėjo apie 40 vyru, iš jų 15 žuvo.

Sausio 13-osios didvyris

(atkelta iš 1 psl.)

Jie dangstė langus, gesino šviesas... Tūkstančiai žmonių paliko Aukščiausiosios Tarybos rūmų prieigas ir skubėjo bokšto link. Tankai nuo Žvėryno pusės judėjo Karoliniškių link. O nuo Viršuliškių – šarvuociai. Aplink tarsi pragare, suirutė, pasimetimas. Karoliniškių gatve važiavo VAI patruliai su įjungtais garsiai kalbiais: „Tankai ir šarvuociai rieda prie Televizijos bokšto, visi važiuokime jo ginti!“

Prie Televizijos bokšto vyrai ir moterys sustojo žiedu, susikibę rankomis, pasiryžę nepraleisti okupantų. Titas su draugais stovėjo paskutinis eilėje, kraste. Tankai atvažiavo ir sustojo. Pradėjo šaudyti, leisti dūmus. Žmonės dengė veidus, manydami, kad tai nuodingos dujos, tačiau nesitraukė. Iš mašinų išsoko desantininkai.

Stovejo Titas šalia Laimos. Šalia sprogo užtaisais. Laimos ir Tito rankos tą sekundę išsiskyrė. Mergina labai greitai suvokė, kad vaikino gretėnė. „Jis niekada be priežasties nepaliktu mūsų,“ – pamanė ir kartu pažiuto, kad Titui kažkas atsitiko. Tankai stumė žmones. Jie atsidūrė prie

tvoros, o Titas liko kitoje pusėje, jau už tankų. Draugų akysie Titas dar smėkščiojo iškélė rankas prieš tanką, tarsi sakydamas: „Žmogau, atspieik, ką darai, čia juk žmonės!“ Štai neštuvuose jau neša sužestuosis, žuvusiuosis, girdisi dejonės, vaikščio kruvini žmonės. Vieni, antri, treti... Ketvirtuose – Titas. Dvi mirtinės kulkos... Valentinas ir Laima pamatė draugo krūtinėje gal penkių centimetru pločio išcentrinės kulkos žaizdą.

Kai sausio 16-ają Titą Masiulį atėjome palydėti Amžinojo poilsio į Petrasėnų kapines, rodos, visas Kaunas čia susirinko. Ėjo keliasdešimt tūkstančių nuo Vytauto Didžiojo karo muziejaus iki Petrasėnų pėsčiomis septynis kilometrus. Žmonės Jo karta nunešė pasikeisdamis rankomis, giedodami „Marija, Marija“...

Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu Titas Masiulis apdovanotas aukščiausiuoju šalies apdovanojimu – Vyčio Kryžiaus ordino Didžiuoju kryžiumi. Tito vardu Kaune pavadinė gatvė, jaunimo mokykla, pastatyti koplystulpiai, Jo garbei auga pasodinti ąžuolai.

2011 m. sausio 14 d.

Prieš Naujuosius

Klaipėdoje prieš Naujuosius metus visuomet ruošiamas tradicinis „Paskutinis posėdis“. Jame dalyvauja valdybos, tarybos narai, seniūnai ir jų padėjėjai. Tai – aktyviausių narių susirinkimas.

Nepaisant uostamiesti užgriuvusio sniego, siaurais pramintais takeliais atejo visi, kurie neabejingo savo organizacijos veiklai ir valstybės išgyvenimams. Prie šventinio stalo sutikome nemažai ir naujų veidų. Tai buvusių politinių kalinių ir tremtinių vaka. Ir seniesiems labai malonu išgirsti, kai atėjė į sąjungą buvusių tremtinių ar politinių kalinių sūnus ar duktė sako, kad jiems taip prisakę tévai.

Kaip ir kasmet, pirmininkas V. Mickus apžvelgė praėjusių metų darbus ir numato-

mas ateinančią metų gaires, padékojo aktyviems nariams, ypač gražiai prisiédusiems organizuojant ir paskutinį renginį – vakaronę „Rudenėlis“ kartu su Tėvynės sąjungos senjora. Kalbėjo ir apie istorinį atminimą – atliekamus labai svarbius darbus įrengiant pasipriešinimo istorijos muziejų buvusio Klaipėdoje tardymo izoliatoriaus rūsiuose, renkant ten kalėjusių žmonių nuotraukas, darant autentiškus jų pasakojimų įrašus. Pirmininkas pasidžiaugė, kad buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai teisingai supranta Tėvynę užgriuvusio sunkmocio išgyvenimus, niekas neverkšena ir nieko nekaltina, išskyrus tuos, kurie abejingi tautos susitelkimui. Pakalbėta ir apie didžiausias šio lai-

kotarpio bēdas – sumaterialejimą, dvasinių vertybų, patriotiškumo stoką. Baigdamas V. Mickus palinkėjo visiems sveikatos ir vilties greitai sulaukti dar vieno – dvasinio tautos atgimimo. Ant šventiškai papuoštų stalų linksmai mirksėjo žvakutės, lyg pritarados ištartiemis žodžiams.

„Paskutinio posėdžio“ dalyviai, televizijos laidų pavyzdžiu, sumanė pasitikrinti savo atmintį. Buvo daug sąmojingu atsakymų ir smagaus juoko. Klausimai buvo iš mūsiškės partities. Juk visi per tuos metus, kol buvo „išvaduoti“, stengėsi užblokuoti savo atmintį.

Kelios valandos pralékė nepastebimai. Išsakė savo minčius, atsineštus palinkėjimus susirinkusiesiems, LPKT sąjungai ir Tėvynei, išbrido namo per sniego pusnis...

Ona PADVARIETIENĖ

Paminėtas Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos 70-metis

Sausio 8 dieną Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos karininkų ramovėje įvyko Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos (LLKS) 70-mečio minėjimas.

Lietuvos laisvės kovotojų sąjunga įkurta 1940 metais. Joje susibūrė liberalai ir taučininkai priešinosi iš pradžių sovietų, vėliau – vokiečių okupacijoms, siekė atkurti Lietuvos valstybės nepriklausomybę, leido laikraščius „Laisvės kovotojas“, „Varpas“. LLKS vyriausioji vadovybė rūpinosi sukurti visą Lietuvą apimantį sąjungos tinklą. Kiekvienam apskrities mieste kūrė Laisvės kovotojų padalinius. Visa organizacija buvo suskirstyta į keturių apygardas (Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Panevėžio). 1943 metais turėjo apie tris

tūkstančius narių.

Dabar Laisvės kovotojų sąjunga rūpinasi žuvusių Laisvės kovotojų atminimu, gyvujų Laisvės kovotojų teisių atkūrimu, Laisvės kovos šiapus ir anapus grotų sovietiniuose lageriuose jamžinimu, nūdienos aktualijų atspindė-

jimui žiniasklaidoje ir savo ménraštyje „Varpas“, aktyviai dalyvauja valstybiniuose ir tautiniuose renginiuose, bendradarbiauja su kitomis visuomeninėmis patriotinėmis organizacijomis ir valstybės institucijomis.

„Tremtinio“ inf.

Minėjimo akimirka

KAM nuotr.

ritorijoje, į kurią jėjo visa dabantinė Magadano sritis, Čiukotka, rytinė Jakutijos dalis (Kolymos, Indigirkos ir Janos upių baseinai), taip pat kai kurios Chabarovsko krašto ir Kamčiatkos srities dalys. Tačiau keli „Dalstroj“ priklausę persiuntimo lageriai buvo už šios teritorijos ribų. Tai Vaino (Chabarovsko krašto pagrindinis lageris etapuoja į Magadaną), Nachodkos (Vladivostoko), Tyndos (Amūro srities) ir Ust-Kuto (arba Osetrovo, Irkutsko srities) lageriai.

Iš Tyndos ir Ust-Kuto kaliniai buvo etapuojami į

„Dalstroj“ Janos valdybos lagerius – Chandyga, Deputatskoje, Verchojansk ir kitus. Būtent apie tuose lageriuose kalėjusius kalinius neturime jokios informacijos. Todėl norėtumėme, kad atsilieptų žmonės, patys buvę Tyndos ir Ust-Kuto (Osetrovo) persiuntimo lageriuose arba ką nors žinantys apie per tuos lagerius etapuotus žmones.

Galima rašyti el. paštu: vice@kolyma.lt, paprastu paštu: Kovo 11-osios g. 130a-33, Kaunas LT-49385, arba skambinti tel. 8 685 76 840 bendrijos „Kolyma“ vicepirmininkui Sigitui Žilioniui.

Skelbimas

Lietuvos politinių kalinių bendrija „Kolyma“ vienija buvusių politinius kalinius, kalėjusius „Dalstroj“ sistemos lageriuose Kolymoje, Čiukotkoje ir rytinėje Jakutijoje, taip pat jų vaikus ir vaikaicius.

Siekdamai išsaugoti istorinę atmintį, mes stengiamės surinkti kiek galima daugiau duomenų apie „Dalstroj“ sistemoje kalėjusius žmones. Šio darbo rezultatus galima pamatyti interneto svetainėje www.kolyma.lt.

„Dalstroj“ turėjo savo atskirą, net nuo GULAGO nepriklasiusių lagerių sistemą te-

Redaktorė

Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė,
Rasa Duobaitė-Bumbulienė

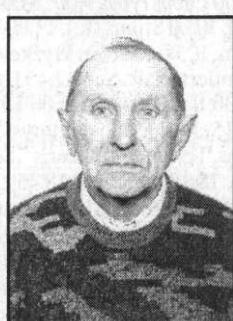
Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214

Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis internte: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr. LT18 70440600 0425 8365.

Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai

Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 2780. Užs. Nr.

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Vytautas Bubnys

1926–2010

Gimė Marijampolės aps. Mergašilio k. ūkininkų šeimoje, auginusioje penkis sūnus ir tris dukteris. Už pogrindinę veiklą 1950 m. nuteistas 7 m. kalėti, bausmę atliko Komijos lageriuose. Dirbo šachtoje. 1955 m. išleistas metus gyno Kalingrado srityje, vėliau – Marijampolės aps. Ringuvėlės k. Sukūrė šeimą. Persikelė gyventi Marijampolę. Užaugino du sūnus ir dukterį.

Palaidotas senosiose Marijampolės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnus ir dukterį.

LPKS Marijampolės skyrius

Barbora Sireikytė-Martinkienė

1922–2010

Gimė Lukšiškių k., Kelmės r. Augoseptynių vaikų būryje. Tėvas 1942 m. mirė. Ūkio rūpesčiai užgulė motinos ir dvidešimtmetės Barboros pečius. 1949 m. abi ištremtos į Šum k., Nižnyj Udinsko r., Irkutsko sr. Dirbo kolūkyje. 1954 m. ištėjėjo už buvusio politinio kalinio. Tais pačiais metais motina grijo į Lietuvą. Barbora turėjo pasilikti dar dešimčiai metų, nes neišleido jos vyro. Užaugino du sūnus ir dukterį.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

Klaipėdos PKTS

Kazimieras Bandzevičius

1927–2010

Gimė Vincetapolyje, Kaišiadorių r. Augo Skynimų kaime tarp dviejų brolių ir dviejų seserų. 1944 m. tėvas buvo areštuotas, žuvo Šilutės rajono lageryje. Kazimieras, baigęs septynmetę mokyklą, tapo partizanų ryšininku, vėliau priimtas į Žalio Velnio rinktinės Trakimo būrių partizanu. 1951 m. vykdymas užduotį, pateko į čekistų pasalą, buvo suimtas gyvas. Kauno karinio tribunolo nuteistas 25 m. Kalėjo Vorkutos lageriuose. 1956 m. išleistas į tremtį. Ten susituokė su to paties likimo Vanda Būtaite. 1958 m. grijo į Lietuvą. Apsigynė Telšių rajone. Vėliau Telšiuose pasistatė namą, sukūrė šeimą, užaugino du sūnus ir dukterį. Nuo 1990 m. aktyvus LPKS ir LPKTB Telšių skyriaus narys. Jam suteiktas Laisvės kovotojo statusas.

Palaidotas Nevarėnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį Birutę ir giminę.

LPKTB Telšių skyrius

Ona Plytnikaitė-Mickevičienė

1929–2011

Gimė Alytaus r. Žvirgždėnų k. ūkininkų šeimoje, auginusioje tris dukteris ir du sūnus. Antrąkart sovietams okupavus Lietuvą, brolis Juozas buvo ištremtas į Norilską. Brolis Petras ir sesuo Monika išitraukė į partizanų gretas. 1945 m. Onutė su seserimi Anele, mama ir mamos tėvais buvo ištremti į Sibirą, Norilsko kraštą. Dirbo miško kirtimo darbus. Su Anele ir mama slapta pasitraukė į Lietuvą. Čia stribų pastebėtos ir perduotos saugumui. Už pabégimą buvo nuošicos, kalėjo Šilutės kalėjime, paskui vėl ištremė į Sibirą. 1959 m. sugrįžo į Lietuvą. Onutė sukūrė šeimą, užaugino vaikus. Daug metų gyveno Druskininkuose.

Palaidota Druskininkų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTB Druskininkų skyrius, kaimynai

Sausio 22 d. (šeštadienį) įvyks Didžiosios Kovos apygardos vado plk. Jono Misiūno-Žalio Velnio šimtmečio minėjimas. **11 val. šv. Mišios** Kaišiadorių katedroje. Po pamaldų minėjimas Kaišiadorių kultūros centre (Gedimino g. 40). Maloniai kviečiame dalyvauti.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Redakcija pasiliauka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.

Kaina 1,75 Lt